

Публікації

«ТАК МАЛО СТАТИСЯ»: ПРО НАБЛИЖЕННЯ ВІЙНИ ТА МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ

Марія ГОРБАЛЬ

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-9287-8336>

провідний науковий редактор,

Інститут народознавства НАН України,

проспект Свободи, 15, 79000, м. Львів, Україна,

e-mail: horbal.m@gmail.com

Сьогодні тема провіщення про тогочасну війну та її наслідки є дуже популярною, особливо вона шириться з телеекранів. Мета ж цієї публікації — подати її в етнографічному аспекті, тобто відтворити спогади людей про народні прикмети, які віщують наближення горя, війни, які передавались від покоління до покоління впродовж століть. Такі «віщування» свідчили, як казали старі люди, про те, що «так мало статися». При цьому опираюся на прикмети, зафіксовані у селі мого дитинства — Селисько нині Пустомитівського району на Львівщині. Доповнюю прикметами, зафіксованими по всій Україні, зокрема про повалений хрест із купола Софії Київської напередодні Водохреща 2022 р., провіщення обраних — митців, зокрема поетів, художників, архітекторів. Повніше зупиняюся на провіщеннях про майбутнє України, яке описав письменник, поет, політичний та громадський діяч Микола Горбаль у романі «Повернення» від покутника Семена Скалича, з яким разом перебував в ув'язненні в зоні особливо суворого режиму у с. Кучино Пермської області.

Народні провіщення

Виття собак. Житель села Селисько Лазуркевич Степан Юліанович, 1956 р. н., розказував, що пам'ятає розповідь свого діда, Лазуркевича Стефана Матвійовича, 1889 р. н., про те, що перед війною (Другою світовою), десь за два тижні перед початком, в селі страшно вили пси. Те саме жителі села зауважили і на початку лютого 2022 року. Пси вили невгамовно — і вдень, і вночі. Міг починати вити пес в одному кінці села, підхоплював другий, третій, і над селом здіймалось суцільне собаче виття. А через два тижні, 24 лютого 2022 р., розпочалось повномасштабне вторгнення російських військ в Україну.

Про виття собак читаємо в «Дохристиянських віруваннях українського народу» Митрополита Іларіона: «Коли собака вие, а ...голова опущена до землі — то віщує смерть»; «Одної темної ночі на дворі завилла собака, за нею друга... І зараз же почався пожар!»; «Собаки щоночі вили — вмираючого чули» [1, с. 68].

«Виття собаки вночі — зловісний знак небезпеки, що насувається» [2].

Те саме фіксує Володимир Галайчук у статті «З похоронно-поминальної обрядовості Гуцульщини»: «...Як і повсюдно в Україні, на Гуцульщині вірять, що лихо або навіть смерть віщують певні прикмети. Зокрема як прикмету на смерть сприймають виття собаки» [3].

В селі старі люди казали, що про наближення «недоброго» віщували і **крик сови** та коли **курка півнем кукурікає**. «Сова, коли кричить, то це на біду», — підтверджує Митрополит Іларіон у згадуваній праці [1, с. 75]. Ці самі прикмети фіксує і сучасний дослідник української міфології Володимир Галайчук: «Смерть віщують виття собаки, «спів» курки, поява на обійсті сов» [4].

«Віник» на небі. Сонячні затемнення, поява комет здавна сприймалися людьми як знамення і викликали у них справжній жах. У літописах є багато записів про появу комети як вісника нещастя. Подібною є оповідь Іпатіївського літопису, датована 1265 р.: «*«Явися звізда на востоці хвостатая, образом страшним, іспущающе от себе лучи великі. От видіння же сея звізди страх обьявся чоловіки і ужасть. Хитреці же, смотрівше, тако речекоша: мятежь велик будеть в земли. Но Бог спасе Своєю Волею, і не бисть ничтоже»*

Так само й криваві зорі — лиховісна ознака... По небесних світилах гадали, і взагалі вони реагували на події на землі» [1, с. 29].

Упродовж майже восьми століть появу яскравих комет у літописах пов'язували з частими війнами, пожежами, епідеміями, неврожаями. Комети вважалися провісниками нещастя, і їх остерегалися ще у XVIII—XIX століттях [5]. Пригадую розмову старших жінок у нашій хаті: «*Перед війною (Другою світовою. — Прим. авт.) на небі був віник. Казали старі люди, що той віник — до війни. Що він буде вимітати нарід. І точно. Війна почалася*»¹.

З середини і до кінця грудня 2021 року повз Землю пролітала комета Леонарда, яку можна добре було розгледіти на небі. «*Незадовго до сходу сонця і відразу після заходу буде кращим часом для спостереження за кометою... Комета буде рухатися вгору в сторону Бенетнаш до кінця січня, потім пройде через Велику Ведмедицю і, схоже, повернеться в тому ж напрямку*», — повідомляли астрономи [6]. Астрономи говорять і про іншу комету над Землею: «*Повз Землю проходить коме-*

та Neowise, і її вже можна побачити у нічному небі. Вчені NASA відкрили цю п'ятикілометрову комету у березні 2020 року і повідомили, що вона наближається до Землі. Вона є однією з небагатьох комет 21-го століття, яку можна побачити неозброєним оком» [7].

Палаюче небо. Упродовж січня і лютого 2022 р. львів'яни (і не тільки, адже небо — над усіма) зі дивуванням споглядали палаюче червоно-рожево-оранжеве небо, вкрите чудернацькими хмарами, з різними картинами-зображеннями, подекуди з хрестами, з великими (живими), навіть страшними очима. 22 січня 2022 р. львівський художник Роман Венчак на своїй Фейсбук-сторінці виставив світлини вечірнього зимового неба, які він сфотографував з подвір'я свого дому². Іншу порцію світлин такого палаючого неба художник виставив 5 лютого того ж року³.

Взагалі червоне вечірнє небо віщує прийдешній вітряний день. Але коли небо палає рожевим сяйвом, і то з місяць чи більше, а вітру немає, то це викликає захоплення красою кольорового неба, «розписаного» різними картинами з хмар, але і викликає здивування. І тільки дехто зі старших людей міг сказати, що «то недобрый знак, так небо горить перед війною».

Той же житель села Селисько Лазуркевич Степан Юліанович переповідає розповідь свого діда, Лазуркевича Стефана Матвійовича, 1889 р. н., що перед Другою світовою небо горіло рожевим кольором. Отож, каже п. Степан, «*з острахом споглядав небо в грудні 2021 та січні-лютому 2022 року, знаючи, що це не на добро, що це може бути війна*».

Народжуваність дітей. В народі кажуть, що перед війною більше народжується хлопчиків, ніж дівчаток. Пригадую таку розповідь Пукальської Меланії Олексіївни (баби Маланки), 1908 р. н., коли вона приходила до нас і розказувала про це. Перевіriamo, чи це правда. За даними Державної служби статистики України за 2011—2020 рр. чисельність дитячого населення у віці 0—17 років така⁴:

² URL: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=1016902389040252&set=pcb.1016903019040189>

³ URL: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=1025052301558594&set=a.776522713078222>

⁴ Це дані обліку чисельності населення без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя [8].

¹ Розмову я слухала в 1960-х рр., — до нас до баби Юрини (с. Селисько на Львівщині) сходились Маланка (Пукальська Меланія Олексіївна, 1908 р. н.), Матронка (Луковська Матрона Василівна, 1881 р. н.), Мариська Куликова (Кулик Марія Семенівна, 1910 р. н.), інші жінки, і розмовляли про різні життєві ситуації.

	2011	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
млн. осіб	10,3	8,0	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6	7,5
дівчатка	5,0	3,9	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7	3,6
хлопчики	5,3	4,1	3,9	3,9	3,9	3,9	3,9	3,9

Повалений хрест. 15 січня 2022 р., напередодні Водохреща, в Києві пронісся сильний буревій, який звалив триметровий хрест з купола собору Софії Київської. Хрест розлетівся на фрагменти. Про це масово сповіщали телеканали [9].

В народі кажуть, коли з купола храму падає хрест, то це до великої біди. Так і сталося. У січні з Софії Київської впав хрест, а в лютому почалася повномасштабна війна росії проти України.

Хрест відреставрували і 2 березня цього ж року встановили на його історичне місце на бані собору, тепер уже як символ Божої влади, символ перемоги України.

Подібний випадок зі зваленим хрестом в історії України уже був — перед Другою світовою війною також впав хрест із Софії Київської [10].

Нехай же встановлений хрест на Софії Київській навіки захоронить наш народ, усю нашу державу.

Божі знаки, послані людям через обраних

Відомий український правозахисник, політик (Народний депутат України 1994—1998 рр.), шістнадцятилітній політичний в'язень радянського режиму, громадський діяч, поет і прозаїк Микола Горбаль (іл. 1) якось сказав таку фразу: «Коли нації важко, то Бог посилає потрібних людей». У Символі Віри, тобто в молитві «Вірую», про Духа Святого сказано, що Він є Той, «що говорив через пророків». Отже, через окремих, вибраних, Бог доносить до людей

Іл. 1. Микола Андрійович Горбаль

Свої істини. Не виключаймо, що й у наші часи Бог може обрати когось із тепер сущих для Своїх речників. Такі діяння, явища, моменти можемо бачити у творіннях письменників, поетів, художників, композиторів та інших. Розглянемо декілька прикладів.

Після повномасштабного вторгнення російських військ в Україну Інтернет-простором ширився вірш Інелли Огневої [11], дівчинки, що народилася і жила в Бучі. Написала цей пророчий вірш у 2017-му, а померла дитина у 2020 році. Але послухайте, що вона писала!!! Дівчина побачила майбутні картини страшної трагедії в її рідному місті Бучі за п'ять років до повномасштабного вторгнення російських військ в Україну, тобто за два роки після своєї смерті! Звідки до неї йшли ці слова, ці картини? Хіба це не Святий Дух говорив її вустами???

*А ви знайте, що ми ж проростем
На руїнах, мов квіти весняні!
Вам на голови впад'єм дощем,
Аби знали, що ми нездоланні!
Ви нас бийте ногами в живіт,
Вибивайте життя до останку...
А ми сили знайдемо на зліт,
Прилетимо до вас на світанку!
Ви останнє у нас заберіть,
Обкрадіть до останньої нитки...
Але знайте, що прийде та мить,
Коли з'явимось знову незвідки...
Ми прийдемо до вас уночі,
Коли будете міцно ви спати...
Запалаєм вогнем від свічі
І зруйнуєм залізні грати...
Ми прийдемо... Повстанем з руїн!
Ви не спіть, а тривожно чекайте...
Проростемо жагою до змін...
Ми не вмерли, живі! Ви це знайте!
Наша рана ще свіжа болить,
Але ми на той біль не зважаєм...
Ну а ви нас ногами топчіть,
Ми, мов пісня, іще залунаєм...
Ми зустрінемося з вами колись...
На Суді, там, де вже не схватись...*

Ви не чули прохання: «Спинись!»
 Вам хотілося далі знуцатись...
 А ви знайте, що ми проростем
 В наших дітях, мов квіти весняні...
 Ми не вмерли, ми й досі живем!
 Наші душі — вони нездоланні!
 Ми прийдемо раптово до вас,
 Може, вітром, а, може, дощами...
 Ви не спіть, ви чекайте на нас...
 Ми живі, ми зустрінемося з вами... [11].

22 серпня 2013 р., напередодні Революції Гідності, львівська науковиця, поетка Надія Мельник (іл. 2) пише вірш «Молитва за Україну».

Прошли віки — страшні, лихі віки,
 Як молилось до Тебе на колінах.
 — Мій Господи! Врятуй, допоможи,
 Бо ще таки не вмерла Україна!

Пустила пагони нові.
 Слабенькі, молоді, — але ж пустила.
 — Мій Господи! Врятуй, допоможи!
 Потопчуть, поламають кволі крила.

Полюблять новоспечених «господ»
 За тридцять срібняків і в церкві, і в державі.
 — Мій Боже! Порятуй, спаси народ,
 Що вартий жити в милості і в славі!

А 1 жовтня 2013 р. Надія Мельник пише ще одного пророчого вірша:

Покрово Божа Пресвята,
 Допоможи, накрій Своїм плащем,
 Бо непосильно ноша ця важка
 І Хрест цей чи піднімем, донесем?
 Візьми в опіку Україну,
 Через війну переведи,
 Бо бійня ця не є її провина,
 Тож захисти, тож збережи.

Надія Мельник каже, що вона не напружувалась, не придумувала рим, слів, вона просто записувала те, що, ніби, чула. Ці волання, благання, мольби до Небес були написані напередодні Революції Гідності та за дев'ять років до повномасштабного вторгнення: «Покрово Божа Пресвята, Допоможи, накрій Своїм плащем».

Інша поетка Мар'яна Савка у травні 2022 р. написала поезію, яку присвятила захисникам Азовсталі, Маріуполя, міста Матері⁵. Рядки цієї поезії виявилися пророчими:

⁵ Маріуполь 1780—1948 та з 1990 р. дослівно означає «місто Марії». У 1779 року зустрічалися назви як Марі-

Іл. 2. Надія Степанівна Мельник

Порятуй їх, Маріє, бо хто це ще зможе...
 Твоє місто в руїні, на що воно схоже?
 Та глибоко в підземній ясині тріпоче
 Твоє серце живе, твоє світло пророче.
 Порятуй їх, Маріє, бо з пекла цей ворог —
 Розверзається прірва у місті над морем.
 І ніхто не зупинить кривавого звіра.
 Тільки серце твоє, тільки куля і віра.
 Порятуй їх, Маріє! Стоїть на колінах
 Вся країна незламна, у вогні і руїнах.
 Зупини божевілля убогих і мстивих (!)
 Сотвори своє диво, молю, Милостива [12].

І диво сталося. День Різдва Пресвятої Богородиці, 21 вересня 2022 р. (за Юліанським календарем), приніс довгоочікувані звільнення частини полонених захисників Маріуполя — захисників Азовсталі, — майже через п'ять місяців після появи вірша.

А коли проаналізувати пророчі слова нашого Великого Кобзаря, то тут матеріалу вистачить на цілу монографію. Але обмежимося одним фрагментом:

Розкуються незабаром
 Заковані люде,
 Настане суд, заговорять
 І Дніпро, і гори!
 І потече сторіками
 Кров у синє море
 Дітей ваших... і не буде
 Кому помагати.

анополь та Маріу-Поль. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B0%D1%80%D1%96%D1%83%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%8C>

Іл. 3. Скульптурна композиція на Майдані Незалежності, присвячена засновникам Києва. За Інтернет-джерелом [14]

Іл. 4. Фрагмент скульптурної композиції на Майдані Незалежності, присвяченій засновникам Києва. За Інтернет-джерелом [14]

*Одцурається брат брата
І дитини мати.
І дим хмарою заступить
Сонце перед вами,
І навіки прокленетесь
Своїми синами!
Умийтесь! образ Божий
Багном не скверніте [13].*

А поглянемо тепер на інші мистецькі жанри — скульптуру та живопис. На скульптурній композиції на Майдані Незалежності, присвяченій засновникам Києва [14], встановленій у травні 2009 р., на плечі князя Кия лежить шкура вбитого ведмедя

(іл. 3, 4). І це дуже символічно. З далекого минулого легендарний князь посилає нам, своїм нащадкам, недвозначне послання про перемогу над ворожою імперією, яка уособлюється у шкурі вбитого ведмедя, що таки «згинуть наші вороженьки, як роса на сонці». Звідки знали автори скульптурної композиції про майбутнє України? Чому саме таке зображення вони подали? — Тут можемо тільки знову зіслатись на слова Миколи Горбала: «Коли нації важко, то Бог посилає потрібних людей», і тут продовжуємо, що ті люди задля певної проблеми, ідеї, думки — мають бачення майбутнього.

Інший приклад. З Інтернет-джерела [15] довідуємося, що в архіві Наукового товариства ім. Т. Шевченка у США знайдено малюнок з 1923 року, який присвячений знаменитому балетмейстеру з Черкащини Василю Авраменку (іл. 5, 6). Відомий майстер сучасної військово-історичної ілюстрації, художник Богдан Піргач зазначив: «Очевидно, (на малюнку) Авраменко Василь Кирилович, який народився 22 березня 1895 року у Стеблеві Корсунь-Шевченківського району сучасної Черкащини, а помер 6 травня 1981 року у Нью-Йорку — знаменитий український балетмейстер, хореограф, актор, кінорежисер і педагог». Водночас інші фахівці підтверджують: «Василь Авраменко — на еміграції у США з таким прізвищем — дійсно єдина знаменитість, чию творчість можна було прирівняти до нещадного удару по ворогу на культурно-просвітницькому фронті. До того ж, мальований козак, який рубає гада, пританцьовує з шаблею як в українському гопакі, і обличчям дійсно схожий на Василя Авраменка» [15].

Ілюстрацію виявив В'ячеслав Бугайов — автор ідеї, продюсер і сценарист віддрукованого в Києві українського фантастичного коміксу в жанрі альтернативної історії «ВОЛЯ: The WILL», події в якому розгортаються на фоні розквіту Української Держави 1918 року. «На малюнку невідомого художника — одягнений у синьо-жовте козак рубає шаблею змія, розмальованого під російський триколор. Під малюнком — підпис від руки: «Авраменко в ролі Гонти відрубав голови гадові, що лізе на Україну», — йдеться у повідомленні [15].

Повертаємось тепер до згаданого Миколи Горбала, шістнадцятилітнього політ'язня радянських таборів⁶.

⁶ За проукраїнську позицію радянська влада тричі відправляла Миколу Горбала за ґрати. 24 листопада 1970 р.

Опираючись на мою (авторки публікації Марії Горбаль) рецензію на роман Миколи Горбала «Повернення», опубліковану в журналі «Народознавчі зошити» [17], нагадуємо собі, що 6 вересня 2016 р. в Інституті народознавства НАН України відбулась презентація цієї книжки. Як заявив Микола Горбаль на презентації, написання книжки він завершив у 2013 році, однак ще до осені, тобто до початку Революції Гідності. А історія появи цього роману була така.

На третьому терміні, тобто на 13-му році ув'язнення, Миколу Горбала запроторили в табір особливо суворого режиму. На той час в тому «таборі смерті» перебували Василь Овсієнко, Левко Лук'яненко, Михайло Горинь, Іван Сокульський та ін.; Василь Стус уже на той час відійшов у Вічність.

Отож 6 вересня 2016 р. на презентації свого роману «Повернення» (іл. 7) Микола Горбаль розповів історію, яку переповідаю своїми словами. Коли його завели в камеру для відбуття третього (!) покарання в зоні особливо суворого режиму у с. Кучино Пермської області, — була ніч. Важке залізні двері зачинились, і світло йшло тільки з отвору замка від ключа в'язничної камери. Потроху зі світла, яке було в коридорі, став адаптуватись до темні камери, в якій опинився. Розгледів силует людини, що сиділа за столом. Подав руку, пред-

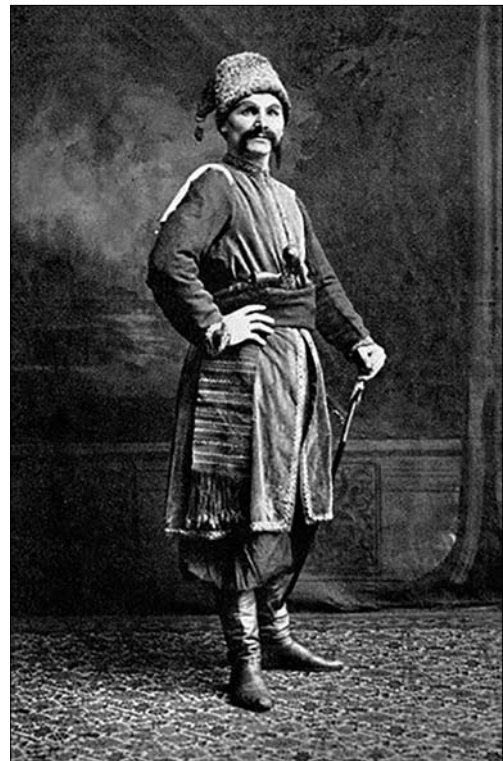
був затриманий КГБ у Тернополі і заарештований за звинуваченням у проведенні «антирадянської агітації та пропаганди». Засуджений 13 квітня 1971 року Тернопільським обласним судом до п'яти років позбавлення волі і двох років заслання.

Друге ув'язнення — 23 жовтня 1979 року, за сфабрикованим кримінальним звинуваченням у спробі згвалтування. 23 жовтня 1984 р. був етапований до СІЗО м. Миколаєва, де за добу до закінчення другого терміну, йому пред'явили ордер на арешт, підписаний 10 жовтня 1984 року, за звинуваченням у «розповсюдженні наклепницьких вигадок, які паплюжать радянський державний і суспільний лад». Третє ув'язнення — 8—10 квітня 1985 р. був засуджений Миколаївським облсудом до восьми років позбавлення волі і трьох років заслання. Визнаний особливо небезпечним рецидивістом. Від 25 вересня 1985 р. відбував покарання в зоні особливо суворого режиму у с. Кучино Пермської області. 8 грудня 1987 р. всі 18 в'язнів із Кучино були перевезені в колонію ст. Всехсвятська. 13 червня 1988 р. Український Культурологічний Клуб, у т. ч. дружина Горбала Ольга Стокотельна, розпочав у Києві ланцюгову голодівку з вимогою звільнити в'язнів сумління, зокрема Миколу Горбала.

12 серпня 1988 р. вийшов указ ПВР СРСР про помилування Горбала. 23 серпня він був доправлений літаком у КДБ УРСР, де був 144 звільнений. Реабілітований 1991 р. [16].

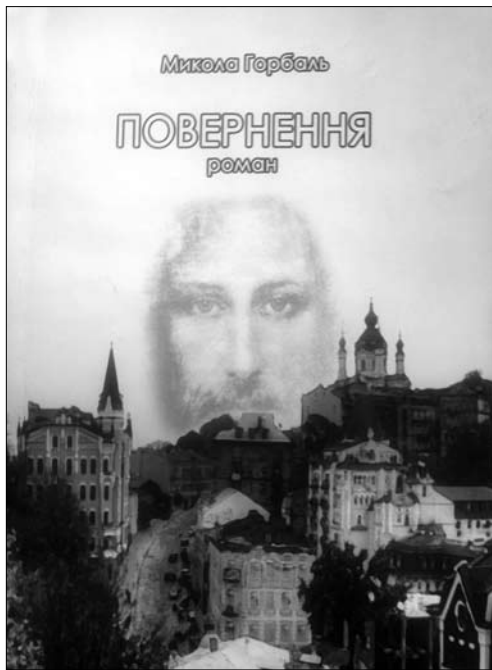

Іл. 5. Авраменко в ролі Гонти відрубав голови гадові, що лізе в Україну. За Інтернет-джерелом [15]

Іл. 6. Авраменко Василь Кирилович. За Інтернет-джерелом [15]

ставляючись. Силует людини не зреагував, руки не подав. Це був покутник Семен Скалич. Вже незабаром вони, Микола Горбаль та покутник Семен Скалич, зрідняться, по духу. Покутник розкаже про свої візії майбутнього України. «Миколо, ти мусиш про це написати», — казав старець. «Чому я маю Вам вірити?», — запитує Микола Горбаль. «Ти мені можеш не вірити, та написати мусиш. Я безпомилково бачу майбутнє України, і тебе прислали сюди даремно. Це сила Вишнього тебе сюди привела. Ти є той, який має виконати цю мі-

Іл. 7. Обкладинка роману Миколи Горбала «Повернення»

сію — записати мої візії», — відповів покутник. Отака була бесіда між монахом-покутником, провидцем майбутньої долі України, і тодішнім політв'язнем, який у 2013-му році виконав вказівку «Божого чоловіка» і завершив написання роману «Повернення». Цей «Божий чоловік» у романі «Повернення» говорить вустах священника Валерія Лукашевича:

«Це, що робить теперішній Президент в Україні, виразно означено печаттю лукавого, бо потоптано заповіді Божі «не кради», «не вбий», «не свідкуй неправдиво». Судочинство перетворено в послушний виконавчий орган злочинця Президента. Генерального прокурора призначає злодій Президент, і такий прокурор — відданий пес хазяїна. Теперішній Міністр міліції — гумова палиця в руках Президента, Міністр оборони — агент Москви, Голова Служби Безпеки — московський кагебіст, Міністр освіти — кремлівський прислужник.

У таких умовах життя українця в Україні стає нестерпним. Я переконаний, ... соборна душа України ...довго цього терпіти не зможе. Народ повстане. І ми ще будемо свідками, як мільйони людей з молитвами до Бога вийдуть на майдани.

Очевидно, потреба народу очистити країну від скверни активізує проти себе усяку нечисть. Щоб застрашити народ, натовпи бездушних організмів, за підтримки влади, робитимуть жахливі речі: викрадатимуть активістів спротиву,

мордуватимуть і вбиватимуть їх, троцтитимуть та палитимуть автомобілі протестуючих, стрілятимуть у людей.

Увесь світ зі здивуванням і захопленням спостерігатиме за повстанням українців проти лукавого. В усіх українських церквах (окрім Московського Патріархату) молитимуться за Україну. Її молитви будуть почуті: за одну ніч Президент-узурпатор та його злочинні поплічники втечуть до Росії.

— Отче, звідкіль ви знаєте, що так буде? Та ніколи ця банда не втече з України, коли в їхніх руках уся влада. Я не бачу, хто змусив би їх це зробити.

— Бог ... Бог змусить.

— Отче, це нагадує пророцтво і хочеться у це вірити. Дай, Боже, щоб так сталося. Ви сказали, що «бездушні організми» мордуватимуть і вбиватимуть протестуючих. Хто вони, ці «організми», це не люди?»

— Ні, за зовнішньою ознакою — це люди, навіть фізично досконалі, їх ще називатимуть «молодики спортивної зовнішності», але це повністю бездушні організми. (Такі «організми», що діяли під час Революції Гідності 2014 року, через рік після написання роману «Повернення» називалися «тітушками». — Прим. авт.). Усі вони «русскоязычніє», частина з них і справді заслані з Росії. І тут не гратиме ролі: підпалюють, катують, убивають, застрашують за гроші чи з переконання — вони виконують замовлення сатани.

... Ви й приїхали до мене зі внутрішньою потребою дізнатися, «що робити?»». Мені залишається лише підтвердити: рівняйте дорогу Йому! Нейтралізуйте імперську брехню історичною правдою, їхню злобу — нашим терпінням і любов'ю. Заклик Василя Симоненка «Не заколисуй ненависті силу!» розумійте як «Не будь байдужим!», «Не бійся! Дій!» [18, с. 239—241].

А ось ще одна візія покутника, передана через співв'язня Миколу Горбала:

«Соціологічні дослідження теперішньої Росії показують, що понад 80% її громадян шкодують за розвалом СРСР. Це дає підставу вважати, що саме такою кількістю населення опанував демонічний дух великодержавності. Вони не лише прагнуть відновити колишню імперію, але й розширити її. Великодержавники ви-

повнюють невимовною гордістю й шаленою радістю від відчуття, що їх бояться...».

Боюся, ...що ми ще побачимо в деяких містах України не десятки, а сотні, тисячі організмів зі скандуванням «ра-сі-я, ра-сі-я, ра-сі-я!», бо це символ їхньої ненависті й злоби. Настане час, коли кожен раб демона великодержавності буде пишатися своїм статусом, вони в себе на грудях чіплятимуть як відзнаку своєї ненависті стрічки з коричнево-чорних смужок. По них й пізнаватимемо всю демонічну рать.

Але хай це нас не страшить. Усю цю нечисть нейтралізують наша віра й молитва. Променями правди освічуємо злобу, і потворне щезне, як роса на сонці.

— Дай, Боже, щоб так сталося!

— Станеться, ...станеться, і не тільки це. Запевняю вас, що будете свідком, коли весь світ дізнається, що Російська імперія була найбільшим фальсифікатом в історії людської цивілізації. Але наближати цей час мають усі праведники світу своєю викривальною працею. Так що до праці, ... до праці! Сили світла мусять консолідуватися проти облуди темних сил» [18, с. 244—245].

У романі є й інші містичні передбачення долі України:

«Так і з Україною. Через неї мають проявитися діяння Божі. Усі ми знаємо молитву Господню, що закінчується проханням до Отця Небесного «визволи нас від лукавого». Але чи всі виразно розуміють, хто він такий, отой лукавий? Знаємо, що лукавити — це говорити неправду. Саме через конфлікт з Україною цілий світ матиме можливість побачити в Росії уособлення зла, а в президенті Московії — уособлення лукавого, брехуна. Цей кагебіст лукавство введе в ранг національної політики, щедро винагороджуватиме журналістів за цинічну брехню на Україну. Їхній Патріарх найкращих брехунів Московії нагороджуватиме орденами. Мільйони росіян опиняться в полоні лукавого, демони використовуватимуть задурманених для продукування гавваху. Але на іншому полюсі люди прозріють. **Цілі стадіони в Україні скандуватимуть «Пу-тін брех-ло! Пу-тін брех-ло!»** (Усі ми були свідками того, як цілі стадіони в Україні скандували інше слово, цілком поліфонічне з «Пу-тін брех-ло!», однак Божий чоловік не міг цього сороміцько-

го слова сказати. — Прим. авт. Марії Горбаль). На боці України стане увесь цивілізований світ, а з Росією залишаться кілька тоталітарних режимів.

— Отче, дивні пророцтва ваші, але невже московити підуть війною на Україну?

— Не бійтеся, ...Бог на боці правди! Імперія зла колись має впасти, розвалитися, але її передсмертні конвульсії можуть бути страшними...» [18, с. 245—246].

Це одне поучення Божого чоловіка, як, разом з тим, і поучення самого Миколи Горбала, передане в романі «Повернення»:

«— Що ж робити?...

— Повертатися до своїх витоків. Населення України на 80% складається з етнічних українців. Для відновлення когерентного поля етносу достатньо, щоб усі українці в Україні заговорили українською мовою. **Идется про українізацію саме українців, яка жодним чином не зачіпає людей неукраїнського походження.** Адже стократ доведено, що будь-яка особистість найкраще зможе реалізувати себе у власному етносі, оскільки її підсвідомість підключена до пам'яті сотень поколінь своїх предків.

Інша справа, якщо людина пов'язала свою долю з іншою країною, то в її інтересах підтримувати цілісне поле країни проживання і поважати місцеву мову: в Україні — українську, в Польщі — польську, в Росії — російську, в Німеччині — німецьку, в Англії — англійську тощо.

Взагалі, інтенсивне просування в будь-яку країну чужої для неї мови є актом мовної агресії, яка руйнує цілісність національного біополя і підриває його життєспроможність. Саме тому могутні держави дбають про збереження власної мови і енергійно протидіють експансії чужих мов. **Настав час цю істину зрозуміти й українцям...**» [18, с. 309—310].

Ось ще одне містичне передбачення долі України, зокрема Української Церкви, яке подав Микола Горбаль у романі «Повернення». Це слова Митрополита Андрея Шептицького в останні хвилини Свого земного життя:

«Наша Церква буде знищена, розгромлена більшовиками, але ви держіться, не відступайте від віри, від Святої Католицької Церкви. Тяжкий досвід, який впаде на нашу Церкву, є хвилевий.

Виджу відродження нашої Церкви, вона буде гарніша, величніша від давньої, та буде обіймати цілий наш нарід. Україна... двигнеться зі свого упадку та стане державою могутньою, з'єднаною, величною, яка буде дорівнювати іншим високо-розвиненим державам. Мир, добробут, щастя, висока культура, взаємна любов і згода будуть панувати в ній. Все те буде, як я кажу. Тільки треба молитися, щоб Господь Бог і Мати Божа опікувалися над нашим бідним змученим народом, який стільки витерпів, і щоб ця опіка Божа тривала вічно...» [Цит. за: 18, с. 338—339].

«...Настане час, коли українські юнаки, що отримали духовну освіту, будуть бажаними священнослужителями в цілому світі, що українські пісні звучатимуть на всіх континентах, а сама Україна стане взірцем духовних чеснот. Українські святині очистяться від скверни московської і до наших лавр буде паломництво з цілого світу. Російська імперія розпадеться. Народи колишньої російської імперії проходять духовне очищення через Унійну Церкву. Священномученика Леоніда Фьодорова вважатимуть святим зачинателем Російської греко-католицької Церкви, а Андрея Шептицького блаженним подвижником своєї Церкви. Багато релігійних громад колишньої Росії підпорядкуються Київському Патріархату, а багато земель зі сходу і півночі краю прагнуть стати під владу Києва...» [18, с. 339].

А ось ще одне містичне пророцтво Божого чоловіка. Дуже хочеться, щоб воно сповнилося:

«... На четвертому році роботи у Верховній Раді активному парламентарю Олегові Петрусяку МЗС України запропонувало піти на дипломатичну роботу — послом до республіки Саха (у складі Росії ця територія називалась Якутія). Молода азіатська держава, завдячуючи великою мірою інвестиціям Японії і Китаю, на очах у цілого світу перетворювалась на нового економічного «азіатського тигра». Щось на зразок Арабських Еміратів кінця ХХ — початку ХХІ століття. Молоде й амбітне керівництво держави запроваджувало найновіші світові технології. Найталановитішим архітекторам світу було запропоновано реалізувати свій талант у цій державі. Незважаючи на важкі кліматичні умови, цей куточок планети став привабливим для туристів цілого світу.

... Для МЗС України було приємною несподіванкою, коли в травні минулого року від МЗС тієї держави (Сахи. — Прим. авторки) надійшов офіційний лист: «Цим офіційним повідомленням ставимо Державу Україна до відома, що з наступного навчального року в Національному університеті республіки Саха відкривається факультет україністики. Також із наступного навчального року на території нашої республіки буде відкрито ще три українські загальноосвітні школи (в Якутську й у Магадані по одній українській школі було відкрито ще зразу ж після проголошення незалежності) [18, с. 342].

І знову повертаюся до роману «Повернення», до пророцтва Божого чоловіка, покутника Семена Скалича (в романі — священника Лукашевича Валерія), яке просто окрилює:

«Цьогорічну відпустку Розпутенки проводи-тимуть цілою сім'єю в Австралії. Уточнимо, що тут мається на увазі не континент, а містечко в Херсонській області. Це містечко на карті України появилось зовсім недавно, як результат реалізації програми Повернення. Нове Міністерство Повернення так активно розгорнуло свою діяльність, що при всіх посольствах світу було відкрито спеціальні консульства з питань повернення. Міністр особисто з цього приводу мала там часті зустрічі з тамтешніми українськими громадами. Ініціювала створення ініціативних груп «Повернення» (В англо-мовних країнах в рекламних роликах це слово писали наполовину англійською, наполовину українською — power⁷-нення. Українську частину цього слова тамтешні українці читають з одним «н» і це звучало напрочуд лагідно — неня, тобто — матуся).

В Уряді України було вирішено, що при організованому поверненні українців з якоїсь конкретної країни держава створює для них можливість жити й надалі компактно, якщо вони цього бажатимуть. Так понад Дніпром у Запорізькій та Херсонській областях з'явилися нові містечка: Бразилія, Канада, Філадельфія, Аргентина, Колима, Астана, Австралія.

Давати нові назви населеним пунктам, змінювати їх чи повертати старі входить у компетенцію Верховної Ради.

⁷ Power — це слово в англійській мові має багато значень, згідно з контекстом: сила, напруга, енергія, могутність, влада, повноваження, держава та ін.

Заявку для надання площі на новий населений пункт з проектною назвою «Москва» було відхилено. Українцям Сибірської народної республіки з двох проектних назв «Сибір» і «Коліма» затвердили другу. Щодо назв Бразилія, Канада, Філадельфія, Аргентина, Астана, Австралія якихось дискусій не виникало — проголосували конституційною більшістю» [18, с. 352].

Дуже б хотілося, щоб так сталося, як провістив Великий Митрополит Андрей Шептицький та як напровіщав цей Божий чоловік, покутник Семен Скалич через героя роману «Повернення» Миколи Горбала отця Валерія Лукашевича. І маємо надію. Бо якщо передбачення часу Революції Гідності вже здійснилися, а деякі здійснюються зараз, то хочеться вірити, що все, про що пророкує у романі «Повернення» автор, здійсниться так само. Це тішить і вселяє оптимізм.

1. Митрополит Іларіон. *Дохристиянські вірування українського народу. Іст.-реліг. моногр.* Вид. друге. Київ: Обереги, 1994. 424 с.
2. *Від народження до весілля: які заборони та забобони існують в побуті та сімейному житті.* URL: <https://u-news.com.ua/144814-vid-narodzhennia-dovesillia-iaki-zaborony-ta-zabobony-isnut-v-pobuti-ta-simeinomu-zhytti.html>.
3. Галайчук В. З похоронно-поминальної обрядовості Гуцульщини. *Народознавчі зошити.* 2022. № 4.
4. Галайчук В. Демонологічно-світоглядні уявлення та вірування поліщуків Чернігівщини (За польовими матеріалами з Ріпкинського району). *Народознавчі зошити.* 2023. № 3.
5. *Опис астрономічних явищ у літописах і в давній українській літературі.* URL: http://www.iarpm.lviv.ua/12/ukr_sky/ukr_sky-1/data/156-185.pdf.
6. *До Землі летить «комета століття»: в 2021 році в небі з'явиться новий яскравий об'єкт.* URL: <https://okiua.blogspot.com/p/2021.html>.
7. *Один раз на 6800 років. У небі над Україною пролітає унікальна яскрава комета.* URL: <https://vsim.ua/Podii/odin-raz-na-6-800-rokiv-u-nebi-nad-ukrayinou-prolitae-unikalna-yaskra-11096518.html>.
8. *Діти, жінки та сім'я в Україні.* URL: *Статистичний збірник.* Київ, 2020. http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/09/DJS_2019_pdf.pdf.
9. *На куполі Софії Київської встановили хрест, зірваний буревієм у січні 2022.* URL: <https://tsn.ua/video/video-novini/na-kupoli-sofiyi-kiyivskoyi-vstanovili-hrest-zirvaniy-bureviyem-u-sichni-2022-vklyuchennya-korespondentki.html>. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=MzRjIWuUxjo>.
10. *Буревій зніс хрест зі Софії Київської — почалася війна в Україні.* URL: <https://visnyk.lutsk.ua/news/ukraine/74540-buryeviy-znis-khryest-u-sofiyi-kiyivskiy-rochalasya-viyna-v-ukrayini/>.
11. *Огнева Інелла. Затишне горище.* URL: <https://www.facebook.com/goryshche/posts/2232625880227169/>.
12. *Савка Мар'яна. Порятуй їх, Маріє.* URL: <https://www.pisni.org.ua/songs/4458981.html>.
13. Шевченко Тарас. І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм в Україні і не в Україні моє дружнє посланіє. *Шевченко Тарас. Збір. творів: у 6 т.* Київ, 2003. Т. 1: *Поезія 1837—1847.* С. 348—354.
14. *Скульптурна композиція на честь легендарних фундаторів Києва — Кия, Щека, Хорива та їх сестри Либіді на Майдані Незалежності в Києві.* Авторі — скульптор Анатолій Куш (1945 р.н.), архітектори Олександр Комаровський (1945—†2002), Руслан Кухаренко (1958 р.н.), Олег Стукалов (1940 р.н.). URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B0%D0%B9%D0%BB:%D0%A1%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D0%BF%D1%82%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0_%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%B8%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%BD%D0%B0_%D1%87%D0%B5%D1%81%D1%82%D1%8C_%D0%BB%D0%B5%D0%B3%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D0%BD%D0%B8%D1%85_%D0%B7%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D1%96%D0%B2_%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B0_%D0%BD%D0%B0_%D0%9C%D0%B0%D0%B9%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D1%96_%D0%9D%D0%B5%D0%B7%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%B6%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96_%D0%9A%D0%B8%D1%97%D0%B2.JPG.
15. *В архіві США виявили малюнок, присвячений відомому українцю.* URL: https://ua.ua.top/417/?fbclid=IwAR2r2Ck3DO5MCRMY46_4ghxhFc5uVYgJfJW1Zi4RSAgDV5QZcLuHr9_YPM8A.
16. *Горбаль Микола Андрійович.* URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%BE%D1%80%D0%B1%D0%B0%D0%BB%D1%8C_%D0%9C%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0_%D0%90%D0%BD%D0%B4%D1%80%D1%96%D0%B9%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87.
17. *Горбаль Марія. Рідна моя Україно. Болять мене болі твої. Народознавчі зошити.* 2016. № 6. С. 1489—1493; URL: <https://nz.lviv.ua/archiv/2016-6/31.pdf>.
18. *Горбаль Микола. Повернення: роман.* Харків: Видавництво права людини, 2015. 360 с.